

Kracht van rode klaver onderschat

Rode klaver blinkt uit in een hoge opbrengst bij weinig bemesting. De biologische melkveehouderij maakt daarom veel gebruik van deze klaversoort. De gangbare melkveehouderij echter niet. Dit komt onder meer doordat veehouders de voerwaarde onderschatten. Ook zijn ze onbekend met nieuwe rassen.

Door: ir. Nick van Eekeren,
ir. Goaitske Iepema en
ir. Marian van Dongen
(Louis Bolk Instituut)

Als er over gras-klaver wordt gepraat, gaat het vaak over gras met witte klaver. Aan rode klaver wordt vaak voorbijgegaan, terwijl er bij de introductie van gras-klaver duidelijk twee opties zijn voor het gebruik ervan. Ofwel puur maaien van een gras met rode en witte klaver; ofwel een gras met witte klaver gebruiken voor maaien en weiden.

Puur maaien gras rode en witte klaver

De simpelste manier om gras-klaver op een bedrijf te introduceren, is een gras met rode en witte klaver voor puur maaien. De teelt van gras met rode en witte klaver levert bij maaien meer of evenveel op als puur gras bemest met 300 tot 400 kg stikstof. Dit jaar werden in het project Klaverkracht, op zandgrond van de Hilver (NBr), opbrengsten van 14 tot 15 ton droge stof per hectare gehaald. Op oude zeekei in Friesland liep de opbrengst in een rassenvergelijking op tot 18 ton ds per ha.

Afhankelijk van het ras en de maaifrequentie houdt rode klaver twee tot vier jaar stand. Daarna vult witte klaver de opengevallen ruimte van rode klaver in. Bij frequent beweiden legt rode klaver snel het loodje. In tegenstelling tot witte klaver komt rode klaver in het voorjaar sneller op gang, waardoor de voerwaarde van de snede door het zomerseizoen constanter is. Daarnaast worden maaipercelen hoofdzakelijk gebruikt voor inkullen, waardoor in de rantsoensamenstelling makkelijker rekening kan worden gehouden met de voorjaars- en najaarskwaliteit van gras-klaver. Rode klaver is dus ook interessant voor intensieve



Foto: IBI

	Rode klaver	Witte klaver
Vaste plant	2-4 jarig	Meerjarig
Vegetatieve vermeerdering	Nee	Ja, door stolonen
Geschiktheid maaien en weiden	Alleen maaien	Maaien en weiden
Verteringscoëfficiënt	Lagere VC	Hogere VC
Voorjaarsontwikkeling	Goed	Minder goed

bedrijven, op ruilpercelen met akkerbouwers en ook op vruchtwisselingspercelen met snijmaïs.

Maaien en weiden op gras met witte klaver

Een grasmat met witte klaver mist het extra productiepotentieel van 1 à 1,5 ton ds per ha dat rode klaver geeft. Hierdoor geeft gras met witte klaver zonder kunstmest een opbrengstderiving van 5 tot 15 procent ten op zicht van gras bemest met kunstmest. De kosten van deze deriving vallen

Tabel 2 Productie van rode klaverrassen in een mengteelt met Engels raai gras.

Groep	Rassen	Opbrengst ton ds/ha				
		2003 (1e jaar)		2004 (2e jaar)		
		Totaal	Klaver	Totaal	Klaver	% rode klaver 4e snede
Diploïde Mattenklee	Pica	15,5 (97)	3,4 (69)	17,6 (98)	10,5 (84)	41 (82)
Tetraploïde Mattenklee	Astur	16,3 (102)	5,7 (117)	18,8 (104)	15,2 (121)	74 (148)
Diploïde akkerklaver	Merviot	15,6 (97)	5,5 (113)	18,0 (100)	13,2 (105)	42 (85)
	Lemmon	15,9 (99)	3,3 (68)	18,3 (102)	11,0 (88)	41 (82)
Tetraploïde akkerklaver	Barfiola	16,5 (103)	6,3 (130)	17,0 (94)	11,7 (93)	52 (104)
	Rotra	15,5 (97)	4,6 (94)	17,4 (97)	12,7 (101)	44 (87)
	Tedi	16,4 (102)	5,6 (115)	17,8 (99)	11,8 (94)	51 (102)
	ULC 1715/86	16,5 (103)	4,5 (93)	18,8 (105)	14,3 (114)	55 (110)
Gemiddelde		16,0 (100)	4,9 (100)	18,0 (100)	12,6 (100)	50 (100)

() = Geïndexeerd naar het gemiddelde

echter weg tegen de besparing op kunstmest. Voor bedrijven met een kleine huiskavel is de opbrengstderiving soms moeilijk op te vangen in het beweidingsschema. Een ander nadeel is dat witte klaver pas later in het seizoen op gang komt. Dit houdt in dat de voerwaarde van een snede anders is dan in augustus. Als in alle weiden gras met witte klaver wordt geteeld, kan de veehouder met bijvoeren van snijmaïs het rantsoen optimaal houden. Bij afwisseling van pure graspercelen bemest met kunstmest en percelen met gras plus witte klaver, kan dit rantsoenwisselingen opleveren. Gras met witte klaver is in eerste instantie meer geschikt voor extensievere bedrijven die hun hele bedrijfsvoering op witte klaver aanpassen.

Nieuwe rassen van rode klaver

Rode klaver gaat twee tot vier jaar mee, afhankelijk van het ras en de maaifrequentie. In een onderzoek van Barenbrug en het Louis Bolk Instituut zijn in 2003 en 2004 acht rode klaverrassen vergeleken. Naast enkele reeds gebruikte rassen in Nederland, lopen ook twee zogeheten Mattenklee-variëteiten mee. Deze hebben volgens de Zwitserse rassenlijst een betere persistentie dan de in Nederland gebruikte Ackerklee-variëteiten. De Mattenklee-variëteit Astur scoort daarbij 100 procent beter voor persistentie dan rassen als Tedi, Rotra en Merviot. In de rassenvergelijking op oude zeekei in Friesland scoren de rassen ULC 1715/86 en Astur in beide jaren duidelijk beter dan de andere rassen (zie tabel 2). Interessant is ook het relatief hoge klaverandeel van Astur in de vierde snede van 2004. Dit lijkt een indicatie voor persistentie van dit ras. Nader onderzoek moet dit uitwijzen. Astur komt eind 2005 zowel als gangbaar als biologisch op de Nederlandse markt. Het ras ULC 1715/86 heeft door zijn nogal onstabiele groei in andere landen minder de aandacht van vermeerderers.

Onderschatting voerwaarde rode klaver

Tot nu toe niets dan lof over rode klaver. Behalve

de productie, speelt natuurlijk de voerwaarde een hoofdrol. Mits op tijd gemaaid, hoeft de voerwaarde niet onder te doen voor die van gras. Echter, de huidige methode van voerwaarde-ringing onderschat de werkelijke voerwaarde van rode klaver.

Op praktijkcentrum Aver Heino heeft de Animal sciences group onderzoek gedaan met tweederde pure rodeklaverkuil en eenderde snijmaïs. De koeien gaven hierop meer melk dan op basis van de opname aan VEM en DVE verwacht kon worden. Voor de VEM-opname werd 1 kg meetmelk extra gemeten, voor de DVE-opname 4 kg extra. Teruggerekend vanuit de melkgift heeft de rode klaverkuil een VEM van 810 in plaats van 772 en een DVE van 57 in plaats van 37. Anders dan bij geheleplantsilage wordt dit niet verklaard door een betere benutting van ander voer in het rantsoen maar door onderschatting van de werkelijke voerwaarde. Voor een veehouder die bij zijn rantsoensamenstelling sterk afgaat op zijn kuilanalyses, geeft dit een duidelijke beperking om rode klaver goed te benutten in het rantsoen.

Conclusie

- Het productiepotentieel van rode klaver is nog weinig benut op gangbare melkveebedrijven.
- Een grasmat met rode en witte klaver is makkelijker op een bedrijf te introduceren, omdat het minder impact heeft op de hele bedrijfsvoering dan witte klaver.
- Nieuwe hoogproductieve en persistente rassen maken de teelt van rode klaver nog aantrekkelijker.
- Onderschatting van de voerwaarde op papier moet worden opgelost.